

מסעיהם למוצאיהם

בעש"ט על התורה אלה מסעי בני ישראל. כי כל המסעות היו מ"ב והם אצל כל אדם מיום הולדו עד שובו אל עולמו, ולהבין זה כי מיום הלידה והוצאתו מרחם אמו הוא בחינת יציאת מצרים כנודע ואח"כ נסע ממסע למסע עד בואו לארץ החיים העליונה. ואחר כך נסע ממסע למסע עד בואו לארץ החיים העליונה: ובוודאי נכתבו המסעות בתורה להורות הדרך הישר לאיש הישראלי, לידע הדרך הישר אשר ילך בו כל ימי חייו, ליסע ממסע למסע, וידוע שכל המסעות הם בחינות קדושים וטהורים, כמו ששמעתי מן אדוני אבי זקניי זללה"ה בשם ס' ברית מנוחה קברות התאוה הוא בחינת החכמה, כי שם קברו את העם המתאיים, פירוש, מי שבא למדת חכמה אזי בטל ממנו כל התאוות, מרגב דבקותו בו יתברך שמו, ומזה נבין לכל המסעות שבוודאי הם בחינות קדושות ומעלות רמות, וכן גם כן תבערה בודאי הוא בחינה קדושה, אך הם כאשר באו למקומות הללו נשתנה הדבר על ידי מעשיהם, ונהפך להם ללא טובה ר"ל, וכן שאר המסעות כפשוטן, וכן בתבערה כי בערה במ אש ה', ואם היו נוסעים ובאים למסעות הנ"ל ולא ישנו אותם במעשיהם, בודאי היה מאיר להם כל מסע ומסע באור הגנוז בתוכו, ודי בזה למבין: והוא שאמר הכתוב אלה מסעי בני ישראל וגו' ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם על פי ה', פירוש, משה כתב בתורה המסעות איך הם עומדים ברומו של עולם, מתחלת יציאת האדם מרחם אמו, עד בואו לארץ החיים העליונה, כדי שידע האדם הדרך אשר ילך בה על פי ה', אבל ואלה מסעיהם למוצאיהם, היינו האיך שינו אותם במעשיהם ללא טובים, ולכך לא נאמר כאן על פי ה', והבן זה, וה' יורנו בדרך הישר והאמת לפנינו אמן:

במדבר לג (ב) ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם על פי יְהוָה ואלה מסעיהם למוצאיהם:

כלי יקר: ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם על פי ה'. ואחר כך הפך הסדר ואמר ואלה מסעיהם למוצאיהם ולא נאמר בו על פי ה'. והגני מפרש זה בג' פנים. האחד הוא, שבמקצת מסעות הלכו לפנים ובמקצתם נזרו אחור... נמצא שרוב המסעות אשר הלכו בהם לפנים ולא לאחור והיו על פי ה' נקראו מוצאיהם למסעיהם כי הפכו פניהם מן המקום אשר יצאו משם שנקרא מוצאיהם ופניהם אל מסעיהם אשר היו לפניהם, אבל מה שנזוורו אחור בעבור שקלקלו בחטא לא היה על פי ה' ונקרא מסעיהם למוצאיהם שחזרו ונסעו למקום שיצאו משם שנקרא מוצאיהם כי הפכו פניהם לצד מצרים:

הפירוש השני הוא... וז"ל ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם על פי ה' זו נסיעת בני ישראל אשר יסודם מארץ הקדושה על כן הפכו תמיד פניהם מן מוצאיהם המקום אשר יצאו משם ממצרים ומגמת פניהם למסעיהם לבא אל הארץ אשר נשבע ה' לאבותם, אבל הערב רב שהיו מקורם ממצרים ולא יצאו על פי ה' כי משה מדעתו הוציאם נאמר בהם ואלה מסעיהם למוצאיהם. כי תמיד היה להם חפץ ורצון לשוב למצרים למקורם וזרוק חוטרא לאוירא אעיקריה קאי (בר"ר ג נג טו) כך היה תמיד פניהם למקום אשר יצאו משם:

פירוש שלישי הוא, שאלמלא לא חטאו ישראל היו נוסעים בנסיעה אחת לארץ ועל זה אמר ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם, כי מן יציאה ראשונה לא היה להם עוד יציאה ממקום חנייה כי רצה ה' לישא אותם על כנפי נשרים לארץ מיד, וע"י שקלקלו הוצרך לכתוב אלה מסעיהם למוצאיהם שנסעו אל מקומות שסופם לחזור ולצאת משם ולהיות מטולטל ממסע למסע וזה הדבר לא היה עפ"י ה' כי לא חפץ ה' באלה:

משלי יעקב: (שכב) משל אחד נשא אשה אחרת והיה לו בן מאשתו הראשונה עודנו נער והיה מר לו מאד ועיניו כלות ומיחלות לאמר מתי יגדל הנער ויגיע עתו עת דודים לתתו אל בית חותנו. והיה כי ארכו הימים והנער הגיע לפרקו והוא נסע בדרך בעבור מסחריו. וירא שם בת איש מסוחרי ארץ והתקשר עם אביה וכתבו כתבי התנאים. והיה בבואו לביתו אמר לבנו דע בני כי נתקשרתי עמך מעיר פלונית ולא תסבול עוד מרורות מאשת אביך בלתי אם כמשלש חדשים עד זמן החתונה והנער יספור וימנה מספר הימים מתי יעברו ימי הצער עד כי הגיע היום והאב שכר עגלות לנסוע אל מקום החתונה ובשמחה גדולה ונפלאה עלה הנער אל המרכבה ויסעו. הם יצאו את העיר והרחיקו ויאמר אל הבעל עגלה ידידי הגידה נא לי כמה פרסאות נסעתי מביתי ויאמר לו כבר שני פרסאות ויותר. למחר חוזר ושואל את הבעל עגלה כמה פרסאות הגני רחוק עתה מביתי וזה אומר לו שמונה פרסאות או עשרה. והמה נוסעים עוד הלאה ושאל אבי החתן את הבעל עגלה כמה פרסאות יש לפנינו עוד לנסוע על החתונה והבעל עגלה משיב לו. וישמע הנער ויאמר אל אביו הבינני נא והורני מדוע אין שאלת שנינו דומות זה לזה אני בשאלתי את פי הבעל עגלה שואל אנכי אותו על מספר אשר מאחרי. ואתה שואל אותו כמה פרסאות יש עוד לפנינו לנסוע. ויען אביו ויאמר לו אתה הטבת בשאלתך ואני בשאלתי. אתה לא היית מעולם בעיר פלונית ואין אתה מכיר את מעלת המחותן ויקרו ולא את בתו הכלה בלתי תדע מאומה מהצלחתך אשר קרא ה' עליך שמה רק זאת ידעת כי אתה בורח מפני אשת אביך. לכן אתה שואל כמה פרסאות אתה רחוק ממנה. לא כן אני אשר נפשי יודעת מאד להיכן אני מוליך אותך לכן אני מבקש לדעת מספר המסעות אשר לפני כי מה לי לחשוב הפרסאות אשר לאחרי:

הגמשל מובן מאד כי ישראל הלא לא היה להם שום ידיעה בארץ ישראל ומעלתה וחשיבותה. רק היו יודעים שבורחים ומתרחקים מארץ מצרים. לא כן משה רבנו ע"ה אשר נפשו יודעת מאד להיכן הוא מוליכן לכן הוא מונה המסעות אל אשר לפניו. וזהו ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם, רוצה לומר הוא עשה חשבון ומנה לפניו אל המקום אשר הם נוסעים ואלה (פירוש ישראל) מסעיהם, הם מנו המסעות מן המקום אשר יצאו:

קדו"ל: ויכתוב משה את מוצאיהם, הוא העלאת הניצוצות שהוציאו ממקום הקליפות. למסעיהם על פי ה', כלומר זאת היתה מאת ה' על ידי מסעיהם. ואלה מסעיהם, כלומר אלה המסעות שנסעו ישראל במדבר הודיע לנו הכתוב שעיקר נסיעתם היתה למוצאיהם, להוציא הנצוצות ולהעלותם למקור הקדושה ודו"ק:

בעש"ט עה"ת לך לך: כ. וילך למסעיו וגו', כתיב (תהלים ל"ז) מה' מצעדי גבר כוננו ודרכו יחפץ, והוא כפל מצעדי ודרכו, ואמר הבעל שם טוב ז"ל כי מה' מצעדי גבר כוננו, כי מה שמוליך השם יתברך את האדם לאיזה מקום על ידי מבוקש שיש לאדם לזה המקום, אבל ודרכו יחפץ, כי השי"ת רוצה לתקן האדם שם, להעלות ניצוצות הקדושות שבמקום זה, וזהו ודרכו יחפץ, כי השם יתברך חפץ דרכו, ולא מבוקש שיש לאדם שם.

כא. שמעתי מהבעש"ט שביאר פירוש הכתוב מה' מצעדי גבר כוננו ודרכו יחפץ, ואמר על אותן האנשים הנוסעים לארץ מרחקים בסחורות וכדומה, המרחיקים נדוד, לא מחשבותיו יתברך שמו מחשבותם, כי הם חושבים בנפשם שכל עצמם עם דרך נסיעתם לארץ מרחקים הוא בעבור הרבות זהב וכסף חילוף סחורתם, ולזה המה מקצים רגליהם, ובאמת הוא יתברך שמו לא כן ידמה, כי הוא יודע לתקן עניינו יותר ממנו, ולפעמים יש לו לאדם ככר לחם בארץ מרחקים הנוגע אל בחינתו, והוא צריך לאכול אותו ככר דייקא באותו המקום ובשעה הזאת, או שצריך לשחות מלא לוגמיו מים במקום ההוא, ולכוונה זו מצעדי גבר כוננו, להרחיק נדוד כמה מאות פרסאות, בכדי להשלים את נפשו עם זה הככר לחם, ושתיית מים מעט או הרבה, ולפעמים אפילו לא יגיע, כי אם לאחד ממשרתיו העברים, אם יש לו שם פת לחם וקתון מים, ולהיות שאין ידו משגת לנהוג נסיעה למקום רחוק כזה, זאת היא הגורמת רצון לבעליו לנהוג דרך נסיעתו דייקא למקום ההוא, בעבור עבדו, למלאות כרסו מלחם המזומן לו שם, ולשתות מימי הנוגעים אליו, כי כן גזרה חכמתו יתברך שמו, הצריך להשלמת נפשו, לקבץ חלקיהו, המה אחת מדרכי אל, ולזה רומז הכתוב מה' מצעדי גבר כוננו, שנוהג איזה נסיעה למקום רחוק, והכל הוא מאתו יתברך, כאשר גזרה חכמתו, להשלמת נפשו, באחת מסיבותיו יתברך שמו, הידועים לו יתברך שמו, והוא האדם עצמו לא כן ידמה ולבבו לא כן יחשוב, כי אם ודרכו יחפץ, לנהג נסיעה ובסחורה וכדומה וכו'.

כב. מהבעש"ט מה' מצעדי גבר כוננו ודרכו יחפץ, כי יפול לא יוטל, הכוונה שאדם צריך לעשות הכל כדי שיהיה שלם, וצריך לעיין על עצמו אולי יש חסרון במדות ובדעות, על כן כתיב בקש שלום ורדפהו, ר"ל בקש ועיין בעצמך אולי יש לך חסרון, על כן יבקש להשלים את עצמו או במדות או בדעות, וכל זה אם יכול להשלים על ידי עצמו ואם לאו, ורדפהו, אולי ימצא איש חכם להשלים אותו, ולפעמים אינו צריך להשלים את עצמו אלא במקומו, בעירו בלבד, ואינו צריך לנסוע למקומות אחרים, מאחר שלא נפל ממנו למקומות אחרים, ויש גם כן שאף על פי שנפל ממנו לשאר מקומות אף על פי כן אינו צריך לנסוע ולטלטל את עצמו להשלים מאחר שהוא גדול בתורה שכתוב בה תורת ה' תמימה משיבת נפש, ר"ל אם נפל חיות מנפש בשאר מקומות, על ידי תורה שלומד יכול לברר כל החיות אפילו מה שנפל לשאר מקומות כי תורה כנגד כולם וזהו הולמד תורה לשמה זוכה לדברים הרבה, ר"ל, זוכה לברר החיות מכל המקומות, כי בתורה נבראו כל המקומות, רק זה אינו שכיח, כי זה היה מדת יעקב על ידי תורה שלמד היה מברר החיות מכל המקומות, על כן היה איש תם יושב איהלים רצה לומר כשלמד יעקב באוהל אחד במקום שהיה דר, נחשב כאילו ישב בכל המקומות ואיהלים, ויש מי שצריך לטלטל את עצמו למקומות, כדי לתקן בכל מקום שבא לשם, החיות שלו, ועל כן לפעמים יקרה דרך מקרה שרצונו לנסוע למקום אחד, ובא למקום אחר, כל זה גם כן לא בדרך מקרה, רק מאחר שצריך לתקן במקום זה גם כן מהחיות שנפל ממנו, ולפעמים אין צריך רק לאכול או לשמוח לשתות וצריך לתקן כדי להיות לו שלום:

מקור מים חיים... ובס' ליקוטי מהר"ן ותולדות יצחק בן לוי בפי' לך בפסוק וילך למסעיו שפירש"י בחזרתו פרע הקפותיו כתב וז"ל, כי הליכות צדיק בכל מקום להעלות הניצוצות אשר שם, והנה באמת להיות הצדיק בפעם ראשון אז הניצוצות מעוררים עצמן לעשות תשובה אבל עדיין אינו נגלה להם עשיית הטוב כנאמר סור מרע ועשה טוב וכשהצדיק בא פעם שנית לאותו מקום, אז נתגלה בהניצוצות עשיות הטוב, וזהו בחזרתו פרע הקפותיו כלומר התגלות כידוע, הקפותיו מה שהיה מוקף וסתום עשיית הטוב, ואפשר דזה מה שנשמע משם הבעל שם טוב כאשר אדם מישראל במקום אחד צריך להיות שם פעם שנית, ואפשר זהו הכוונה, עכ"ל:

לקוטי מוהר"ן הפת: דע שצריך לנסע להצדיק לחזר על אכנתו, פי קדם שיוצא האדם לאויר העולם, מלמדו ומראין לו כל מה שצריך לעשות ולעבד ולהשיג בזה העולם, וכיין שיוצא לאויר העולם מיד נשכח מאתו, כמו שאמר רבותינו, זכרונם לברכה, והשכחה היא בחינת אכנה... וצריך לחזר ולבקש אכנתו, והאכנה שלו היא אצל הצדיק, פי הצדיק חוזר על אכנתו עד שמוצאה, ואחר שמוצאה, חוזר ומבקש אחר אכנות אחרים עד שמוצא גם אכנתם, עד שמוצא האכנות של כל העולם, על פן צריך לבוא להחכם לבקש ולהפיר אכנתו, ולשוב לקבלה אצלו, אף הצדיק אינו משיב לו האכנה עד שיזרזו שנו אם אינו רמאי ושקרן, כמו שכתוב: "עד דרש אחיה והשבתו לו" "עד שתדרש את אחיה אם אינו רמאי".

לקוטי מוהר"ן מ: איתא בעשרה מאמרות: "אלה מסעי בני ישראל. בשביל שחטאו באלה אלקיה ישראל. בשביל זה יקעו בני ישראל". נמצא כל הנסיעות של אדם, הוא בשביל לקול האמונה, הינו בחינת עבודה נרה. פי אם הנה מאמין באמונה שלמה, שיוכל הקדוש ברוך הוא להזמין לו כל צרכו, לא הנה נוסע שום נסיעה. נמצא פי הנסיעה היא לקול אמונה, הינו בחינת עבודה נרה. ונה שכתוב בעבודה נרה (ישעיה ל): "צא תאמר לו", "צא", זה בחינת נסיעה וטלטול: גם על - ידי טלטול, מתקן את הטלטול שגרים כבכול למעלה. כמו שכתוב (שם כ"ח): "והמסכה צרה כהתקנס".

ישמח משה בהר: על פי מה דאיתא באור החיים על הא דאיתא (פסחים פ"ז ע"ב) לא הגלה הקב"ה את ישראל אלא כדי שיתוספו עליהם גרים, והיינו ליקוטי הניצוצות. והנה אם לא חטאו ולא היו גולין, האין היו מלקטים הניצוצות. רק הענין הוא, דאם לא היו חוטאים היה כח נפשם בריא אולם, והיה בכחם למשוך דרך ארצם הכולל כל העולם, וכל העולם יונק ממנה כל ירך וכל נתח טוב, רק כיון שהוחלש כחם ואין לאל ידם למשוך מרחוק, על כן הוצרכו לגלות למקום הניצוצות וללקטן, עד כאן

צדה"צ פב: כשאדם נע ונד אף על פי שמדמה שהוא צריך לכך לטובתו מכל מקום ודאי חטא ברציחה דוגמת קין ולא דוקא רציחה ממש אלא דוגמתו כגון אחוריי אפי שדימוהו חז"ל לרציחה וכן מצער לחבירו צער קשה כיוצא בו, וכן הנחמים באילים כדרשת חז"ל. וכשנשקט ונקבע במקום ידע כי תיקן זה. ולפעמים תפילה מכפרת מחצה כמו שנאמר בקין וישב בארץ נוד כמו שאמר והיינו כי חן מקום על יושביו וכאשר אין חן מקומו עליו והוא כגר ונודד שם עדיין לא נתכפר הכל עד שיהיה חן מקום עליו. כי כשאין חן מקומו עליו. או עדיין הוא נע ונד במחשבה והוא סימן שתיקן המעשה אבל לא תיקן עדיין המחשבה: